

Vänsterpartiet mot rasism

PRODUKTIONSFAKTA

Producerad av Vänsterpartiets kommunikationsenhet

Produktionsår: 2022

Form: Tommy Gabrielsson

Innehåll

Förord	1
Politik för ett helt samhälle	2
Olika former av rasism	2
Ett politiskt ansvar	2
Diskriminering	3
Etnisk profilering	3
Erkännande av Sveriges roll i den transatlantiska slavhandeln	4
Skolans ansvar	4
Nationella minoriteter	5
Erkännande av Sveriges brott mot samer	6
Bättre livsvillkor för romer och resande	6
Att bemöta rasistiskt våld	7
Hatbrott	7
Hets mot folkgrupp	8
Våld i skolan	8
Rasism inom poliskåren och väktarbolagen	9
Frågor och svar	10

Vänsterpartiet mot rasism

Förord

Vänsterpartiet är ett antirasistiskt parti. Grunden för vår politik är solidaritet mellan människor, solidaritet oavsett människors bakgrund. Det är när vi håller ihop som vi kan göra Sverige till en bättre plats för oss alla.

I denna valrörelse står mycket på spel. Många partier tävlar om att vara värst när det kommer till att peka ut människor med utländsk bakgrund som problem. Utspel på utspel handlar om att skapa ett vi och ett dom, att ingjuta rädsla. Det är en mycket obehaglig utveckling av den politiska debatten, många i Sverige känner med rätta en stor oro inför framtiden.

Gång på gång har Vänsterpartiet tagit kampen mot rasism i alla dess former. Det kommer vi att fortsätta göra. Vi sätter religionsfriheten högt och människors rätt att få delta i det demokratiska samtalet. Vi har politiken för att bekämpa hatbrott och institutionell rasism.

Vänsterpartiet kommer aldrig att acceptera rasistisk politik, vi kommer alltid att stå upp för solidariteten. Med en politik för att alla ska ha jobb, att skolorna ska bli bättre och ett omfattande byggande av bostäder som man har råd att bo i, lägger vi dessutom grunden för en framtid som inte präglas av rasistiska förslag utan som präglas av reformer som gör människors liv bättre.

Hanna Gedin, tf partisekreterare för Vänsterpartiet

1 Politik för ett helt samhälle

Sverige är ett rikt och på många sätt fantastiskt land där alla borde kunna ha möjlighet att utveckla sina drömmar och förhoppningar, tillsammans och som individer. Men så är det inte idag. Var du bor och vilka dina föräldrar är blir allt mer avgörande för dina möjligheter i livet och tron på din egen framtid. Samhället glider isär.

Stora delar av den trygghet som tidigare fanns har försvunnit och gemenskapen har slagits sönder när marknadsideologin och nyliberalismen har fått styra och politiken flytt sitt ansvar. I tomrummet av uteblivna politiska lösningar frodas rasism och fördomar. Grupper av människor ställs mot varandra och invandrare eller nyanlända beskylls för att ha orsakat alla möjliga samhällsproblem. I valrörelsen har vi t.ex. sett en rad utspel där politiker från andra partier har skyllt sina misslyckanden på en segregation de själva orsakat. För det var inte invandrare som beslutade att låta arbetslösheten dra iväg, hålla nere lönerna, låta bostadsområden och skolor förfalla – det var politiker, både socialdemokrater och borgerliga. Och det började långt innan människor sökte skydd i Sverige i nån större skala.

Det viktigaste vi kan göra för att inte låta samhället slitas isär är att ha en politik för ett helt samhälle, som bygger på full sysselsättning, jämlikhet och hållbar tillväxt. Vi vill se ett samhälle där vi skapar trygghet och tillit till varandra och där högerpartier och rasistiska krafter inte tillåts köra in en kil mellan människor.

Vänsterpartiet vill ändra på utvecklingen genom att fatta bättre beslut: förbättra vanliga människors ekonomi istället för att försämra den, stärka välfärden istället för att urholka den, fördela välståndet jämnare istället för att låta de rikaste dra ifrån. Behovet av massiva investeringar i klimatåtgärder, infrastruktur och jobb är stort och akut, men effektiva politiska åtgärder dröjer, samtidigt som klimatförändringarna får akuta konsekvenser redan nu.

Läs mer om vår politik för ett helt samhälle i vår långtidsbudget för mandatperioden 2023-2026. (Länk) I den här rapporten kan du läsa mer om Vänsterpartiets politik för att möta den rasism och diskriminering många av oss möter i vår direkta vardag.

2 Olika former av rasism

Rasismen kommer i olika former och tar sig olika uttryck. Den varierar beroende på sammanhang, över tid och rum. Ibland riktas den mot mer specifika grupper och kan därför ta särskilda uttryck med en egen historia och bakgrund. Ibland är det en odefinierad ”andre” som är måltavlan, kallad ”invandrare” eller ”utlänning”. Inte sällan används rasismen för att skilja mellan olika grupper och ställa dem mot varandra, i syfte att skapa splittring i samhället och försvaga länken mellan människor. Antisemitism, antiziganism, afrofobi, islamofobi eller rasism mot samer riktar udden mot olika grupper, men har alla samma funktion – att splittra oss och ställa oss mot varandra.

Läs mer:

- Riksdagsmotion 2020/21:387 Ett Sverige fritt från rasism:
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/ett-sverige-fritt-fran-rasism_H802387/html

3 Ett politiskt ansvar

Rasismen måste bekämpas på alla plan i samhället. Den antirasistiska organiseringen är en viktig del av den kampen, att alltid stå upp mot rasism på arbetsplatser, i skolan, på gator och torg. Sverige har aldrig varit ett homogent och konfliktfritt samhälle. Tvärtom har den svenska välfärdsmodellen nåtts fram genom kamp och motsättningar i arbetar-, kvinno-, funktis- och minoritetsrörelsernas strävan mot

att frihet och rättvisa skulle omfatta oss alla. Den insikten innebär att vi måste ta ett politiskt ansvar för hur vi beskriver gemenskapen i Sverige och hur vi skapar möjligheter för människor som lever här att vara en del av den. Sverige, liksom resten av Europa, präglas av strukturell och institutionell rasism som kräver tydliga, konkreta och riktade åtgärder. Vi bor i samma land men lever under olika villkor. Det spelar roll vilket namn man har, vilken hudfärg man har och var man är född. En antirasistisk politik måste se detta och vilja göra något åt det.

När regeringsföreträdare och stora delar av borgerligheten säger att landet är fullt, att vi inte klarar av mer och står inför en stundande systemkollaps, utmålas de människor som söker sig hit som hot. Sambandet mellan en politisk debatt som skuldbelägger utrikes födda och utmålar dem som hot och rasistiskt våld är även belagt i forskningen som visar att en offentlig debatt som beskriver utrikes födda som brottslingar och belastningar för samhället leder till våldsaktioner mot just dessa grupper.

3.1 Diskriminering

Rasismen, dess uttryck och konsekvenser, måste synliggöras och adresseras för att kunna bekämpas. Både den politiskt motiverade medvetna rasismen och den mer subtila och oreflekterade rasismen grundad i fördomar utvecklas konstant.

Diskriminering är ett stort strukturellt problem som hindrar människor från att bli delaktiga i samhället fullt ut. För att komma till rätta med diskrimineringen krävs ett systematiskt och långsiktigt arbete. Det måste vara kostsamt att diskriminera, men även förebyggande åtgärder och insatser för att beivra diskriminering behövs. Diskriminering sker inte bara i arbetslivet utan i hela samhället och är en konsekvens av fördomar och rasism. För att komma åt diskrimineringens rötter måste man göra upp med fördomar och bekämpa rasismen.

För att synliggöra förekomsten och effekterna av diskriminering har Delegationen mot segregation och Statistiska centralbyrån tagit fram registerdata för integration. Vänsterpartiet välkomnar detta eftersom det kan bidra till att ta fram ytterligare kunskap om rasismens uttryck.

Diskrimineringsfrågor är komplexa. Det är ofta svårt att bevisa att diskriminering förekommit och svårt att motverka den. Därför vill Vänsterpartiet tillsätta en kriskommission mot diskriminering som kan arbeta för en samlad lösning på försörjningsbehov och mot strukturell diskriminering. En sådan kommission bör även se över straffsatser och skadeståndsnivåer i diskrimineringsärenden. På längre sikt bör det utredas om en separat lagstiftning om diskriminering i arbetslivet, där aktiva åtgärder kan tas in i kollektivavtal och därmed konkret följas upp av fack och arbetsgivare.

Vänsterpartiet vill:

- Använda jämlikhetsdata för att synliggöra segregation och rasism
- Tillsätta en kriskommission mot diskriminering

Läs mer:

- Riksdagsmotion 2020/21:387 Ett Sverige fritt från rasism, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/ett-sverige-fritt-fran-rasism_H802387/html#_Toc89759173
- Riksdagsmotion 2021/22:3278 Röd politik för en grön omställning, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/rod-politik-for-en-gron-omstallning_H9023278/html#_Toc83989613

3.2 Etnisk profilering

Etnisk profilering är olagligt och strider mot både Europakonventionen och grundlagen. Trots det har förekomsten av etnisk profilering i Sverige uppmärksammats genom flera allvarliga händelser. Utöver att det är kränkande för de personer som drabbas direkt, skadar det även samhället i stort genom att tilliten till polisen raseras och att spänningar och motsättningar i samhället späs på ytterligare.

Vänsterpartiet anser att personer som drabbats av diskriminering från polisen ska kunna få upprättelse. För detta krävs att diskrimineringslagen ändras så att även polisens åtgärder omfattas av lagen. De som utsätts för etnisk profilering behöver känna att samhället står på deras sida och att polisen kan agera felaktigt och erkänna det.

Vänsterpartiet vill:

- Att polisens arbete granskas och att Polismyndigheten får i uppdrag att utveckla nya arbetsmetoder för att undvika diskriminering
- Se över möjligheten att låta diskrimineringslagen omfatta polisiära ingripanden
- Det pågående arbetet med medborgarlöften bör utvecklas, bl.a. till att omfatta frågan om att människor inte ska bemötas eller behandlas på ett speciellt sätt enbart p.g.a. sitt ursprung.

Läs mer:

- Riksdagsmotion 2020/21:387 Ett Sverige fritt från rasism, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/ett-sverige-fritt-fran-rasism_H802387/html#_Toc89759173

3.3 Erkännande av Sveriges roll i den transatlantiska slavhandeln

Genom att förstå och erkänna rasismens historiska koppling till kolonialismen förstår vi bättre den rasism som finns i samhället i dag. Sveriges roll i den transatlantiska slavhandeln är något som knappt berörs i skolböcker. På universitet och högskolor behandlas ämnet sparsamt och det finns mycket lite forskning på området.

Sverige bör be om ursäkt för vår roll i den transatlantiska slavhandeln, och att det bör ske genom en vitbok. En vitbok bidrar till att synliggöra de brott och övergrepp som begåtts och öka kunskapen kring slaveriets historia och dess betydelse för rasismen i dag. För att ytterligare synliggöra Sveriges roll och ansvar bör den 9 oktober – dagen då den siste afrikanen i svensk ägo frigavs 1847 på den dåvarande svenska kolonin Saint-Barthélemy – göras till en nationell minnesdag för att hedra offren för den svenska transatlantiska slavhandeln.

Vänsterpartiet vill:

- Att regeringen tar initiativ till en vitbok kring Sveriges roll i den transatlantiska slavhandeln och att Sverige ber om ursäkt för de handlingar som begåtts.
- Att den 9 oktober görs till en nationell minnesdag för att hedra offren för den svenska transatlantiska slavhandeln

Läs mer:

- Riksdagsmotion 2020/21:387 Ett Sverige fritt från rasism, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/ett-sverige-fritt-fran-rasism_H802387/html#_Toc89759173

3.4 Skolans ansvar

Att skolmiljön präglas av trygghet och arbetsro är en förutsättning för att eleverna ska kunna tillägna sig kunskap och utvecklas socialt. Den kränkande behandling som alltför ofta förekommer i skolan måste motarbetas med kraft, och alla vuxna i skolan bär ett ansvar för detta.

Förebyggande åtgärder är generellt av betydligt större vikt för att verkligen förhindra kränkningar än vad disciplinära åtgärder är. En välfungerande elevhälsa, liksom ett nära samarbete mellan hem, skola, fritidshem och föreningsliv, är exempel på förebyggande arbete som behöver tilläggas större vikt.

Vänsterpartiet vill se en skola där elevernas mångfald och olikheter ses som en tillgång och inte som något negativt. Många elever blir utsatta för rasism i skolan och vittnar om att skolorna ofta saknar

förmågan att bemöta och motverka det. Lärare och annan skolpersonal behöver få kompetensutveckling i att arbeta mot rasism.

Enligt en rapport från stiftelsen Friends är etnicitet den vanligaste grunden för trakasserier i skolan. Trots detta samt det faktum att forskningsstudier från bl.a. Harvard University visar hur rasism och dess konsekvenser skadar barns psykiska och fysiska hälsa så saknar många skolor fortfarande konkreta verktyg för att medvetet arbeta förebyggande och hantera kränkningar, trakasserier och ojämlig behandling som har sin grund i afrofobi eller annan diskriminering p.g.a. hudfärg. Detta bidrar till att tusentals barns upplevelser av rasism i skola och förskola inte erkänns.

En rad organisationer, däribland Black Lives Matter Sweden och Afrosvenskarnas Riksorganisation kräver en förändring. Vänsterpartiet instämmer i att en förändring måste ske. Skolinspektionen bör få i uppdrag att följa upp skolornas arbete mot afrofobi och andra former av rasism.

Under många år har det uppmärksamats att elever som utsätts för rasism eller sexuella kränkningar inte får det stöd som behövs. En del av detta är det systemfel som gör att den typen av kränkningar ska anmälas till Diskrimineringsombudsmannen (DO) som sällan utreder och inte heller har några sanktionsmöjligheter mot skolorna. En elev som blir mobbad kan få hjälp av Skolinspektionen, men är kränkningarna av sexuell eller rasistisk karaktär händer oftast ingenting eftersom DO inte vidtar några åtgärder med hänvisning till att de inblandade är minderåriga. Två av varandra oberoende utredningar har föreslagit att ansvaret för diskriminering i skolan ska flyttas från DO till Skolinspektionen men trots det har ännu ingenting hänt. Vänsterpartiet menar att det är centralt att ansvaret flyttas.

Vänsterpartiet vill:

- Lärare och annan skolpersonal ska få kompetensutveckling i att arbeta mot rasism
- Att Skolinspektionen ska följa upp skolornas arbete mot afrofobi och andra former av rasism
- Att ansvaret för diskriminering i skolan flyttas från Diskrimineringsombudsmannen till Skolinspektionen
- Att Skolverket ska ta fram en konkret handlingsplan gällande skolors arbete mot rasism och att Skolinspektionen ska följa upp skolornas arbete mot rasism som en del av det ordinarie inspektionsuppdraget.

Läs mer:

- Riksdagsmotion 2020/21:396 En demokratisk och trygg skola, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/en-demokratisk-och-trygg-skola_H802396
- Riksdagsmotion 2021/22:2609 En demokratisk och jämlik skola, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/en-demokratisk-och-jamlik-skola_H9022609

3.5 Nationella minoriteter

Förtryck av nationella minoriteter och en politik för tvångsassimilering är en beklagansvärd och ännu på många sätt obearbetad del av Sveriges historia som lever kvar och har konsekvenser även i vår tid. Genom internationella avtal har Sverige nu förbundit sig att skydda och stärka samers, tornedalingars, sverigefinnars, romers och judars rättigheter till identitet, språk, kulturarv och religion. Men mycket återstår att göra. Möjligheten att använda det egna språket i kontakt med myndigheter bör utökas och gälla alla talare av ett nationellt minoritetsspråk oavsett var i landet de bor. Utbildningen i, på och om de nationella minoritetsspråken samt de nationella minoriteternas kultur och kulturarv bör utvidgas, liksom möjligheten till vård och omsorg av personal som talar det egna modersmålet. Ett demokratiskrav är att alla som tillhör en nationell minoritet ska ha möjlighet att medverka i beslut och ta tillvara sina intressen inom samtliga samhällsområden.

Samer är Sveriges ursprungsbefolkning och har historiskt utsatts av oförrätter av den svenska staten. Sametingets självbestämmande bör förstärkas. Sverige måste prioritera arbetet med att ratificera konventionen ILO 169 om ursprungsfolk och stamfolks rättigheter.

Vänsterpartiet vill:

- Att Sverige ratificerar FN-konventionen ILO 169
- Att möjligheterna att använda nationella minoritetsspråk i kontakt med myndigheter ska utökas
- Att alla som tillhör en nationell minoritet ska ha möjlighet att medverka i beslut och ta tillvara sina intressen inom samtliga samhällsområden.

Läs mer:

- Riksdagsmotion 2021/22:2601 En samepolitik för framtiden, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/en-samepolitik-for-framtiden_H9022601
- , Vänsterpartiets partiprogram, <https://www.vansterpartiet.se/resursbank/partiprogram/>

3.5.1 Erkännande av Sveriges brott mot samer

Samers rättigheter har stärkts de senaste decennierna, men de övergrepp och den diskriminering som svenska staten har utsatt samer för och som fortfarande pågår på många plan är ofta okänd för både beslutsfattare och allmänhet. Internationella organ som FN och Europarådet påtalar återkommande brister i hur Sverige respekterar samers rättigheter som urfolk och hur diskriminering påverkar samers situation.

En sanningskommission kan sammanställa och beskriva övergrepp och oförrätter som ägt rum genom att bl.a. låta enskilda som på olika sätt drabbats få berätta sin historia. Kulturministern har aviserat att en sådan sanningskommission ska etableras av regeringen och Sametinget. Vänsterpartiet instämmer i detta.

Vänsterpartiet vill:

- Att det inrättas en sanningskommission för Sveriges brott mot samer
- Att regeringen vidtar åtgärder för att genomföra identifiering och repatriering av samiska kvarlevor.

Läs mer:

- Riksdagsmotionen 2021/22:2601 En samepolitik för framtiden, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/en-samepolitik-for-framtiden_H9022601

3.5.2 Bättre livsvillkor för romer och resande

Sverige har en mörk historia när det gäller behandlingen av romer och resande. Den första delen av 1900-talet utövade staten en ren rasideologi som i sin yttersta form gick ut på att romer inte borde leva i Sverige. Trots att de rasideologiska argumenten gradvis försvann fortsatte myndigheternas registrering av romer ända in på 1990-talet. Dessvärre påverkar den mörka historien romer och resande än i dag.

Vänsterpartiet vill:

- Att det inrättas en sanningskommission om relationen mellan svenska staten och romer och resande
- Att det inrättas ett nationellt center för romska frågor
- Att riksantikvarieämbetet genomför dokumentation och kartläggning av romers och resandes bosättningar i syfte att synliggöra dem som en viktig del av vårt svenska kulturarv

Läs mer:

- Riksdagsmotionen 2021/22:2604 Bättre livsvillkor för romer och resande, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/battre-livsvillkor-for-romer-och-resande_H9022604

4 Att bemöta rasistiskt våld

4.1 Hatbrott

Vänsterpartiet anser att arbetet med hatbrott måste stärkas. Hatbrott är ett angrepp mot de grundläggande mänskliga fri- och rättigheterna och ett uttryck för bristande respekt för människors lika värde. Arbetet mot hatbrott och lagstiftningen på området är därför oerhört viktigt eftersom alla människor ska kunna delta i samhället på samma villkor utan att utsättas för brottsliga handlingar.

Det finns inget enskilt brott som heter hatbrott utan hatbrott är ett samlingsbegrepp för brott där gärningspersonens motiv för brottet är hat mot enskilda personers eller en grupp av människors förmodade etnicitet, nationella ursprung eller sexuella läggning m.m. Ett hatbrott kan således vara allt från mord till exempelvis kränkande klotter på en husvägg. Främlingsfientlighet och rasism är det absolut vanligaste motivet till hatbrott, följt av hatbrott som begås p.g.a. homofobi.

Det öppna samhället bygger på demokrati, frihet och respekt för alla människors rätt att forma sina liv så länge man inte inkräktar på sina medmänniskors frihet. Våld och förföljelse av människor kan aldrig accepteras och måste bekämpas oavsett vilka som är de bakomliggande motiven. Det är av stor vikt att vi har ett samhälle som förmår att slå fast att ett brott har begåtts och som på allvar vidtar åtgärder både för att förebygga antalet brott och för att förbättra rättsväsendets hantering när det skett ett hatbrott.

En förutsättning både för att hatbrott ska uppmärksammas och registreras i polisanmälningarna samt för att brottsoffret ska få ett bra bemötande av rättsväsendet är att polis har en god kunskap om hatbrott. Det är därför viktigt att frågor om hatbrott utgör en viktig del i den grundläggande utbildningen samtidigt som den tjänstgörande poliskåren behöver få vidareutbildning i ämnet.

Rasistiska och sexistiska budskap har en stor spridning på nätet och för många unga är hat via nätet vardag i dag. Dagens lagstiftning ger inte ett tillräckligt skydd mot kränkningar och hot på nätet, oavsett om brottet har karaktären av ett hatbrott eller inte. Vänsterpartiet anser att det behövs en funktion i samhället som tillvaratar de rättigheter som varje människa har att inte utsättas för förtal, hot eller andra allvarliga kränkningar. Därför vill vi se en nätombudsman som bl.a. kan hjälpa utsatta att få ansvariga för webbsajter att ta bort kränkande kommentarer och erbjuda stöd vid polisanmälningar.

Vänsterpartiet vill:

- Att hatbrott ska kunna registreras på ett tydligare sätt vid polisanmälan
- Stärka polisens kompetens när det gäller hatbrott
- Att polisen och säkerhetspolisen ska få ett särskilt uppdrag att prioritera arbetet mot hatbrott
- Inrätta en nätombudsman med uppdrag att stödja och hjälpa den som utsätts för hot och kränkningar på nätet
- Att Polismyndigheten tar fram en strategi för hur hatbrott mot samer bättre kan förebyggas, utredas och lagföras.

Läs mer:

- Riksdagsmotion 2017/18:3881 Hatbrott, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/hatbrott_H5023881
- Riksdagsmotionen 2020/21:166 En modern Samepolitik, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/en-modern-samepolitik_H802166/html

4.2 Hets mot folkgrupp

Lagstiftningen kring hets mot folkgrupp behöver ses över för att säkerställa att hets och terror mot folkgrupper inte kan passera ostraffat. De senaste årens upptrappade aktivitet från nazister är ett hot mot hela samhället, även om deras direkta angrepp riktar sig mot vissa individer och grupper. Det är ingen slump att nazisterna marscherar i närheten av synagogor, eller att rasistiska företrädare bränner koraner under fredagsbönen.

Även grupper med vidriga åsikter har dock mötesfrihet, och det är centralt för vår demokrati. Det finns dock anledning att överväga mindre ändringar i lagen om hets mot folkgrupp för att komma åt just det organiserade hotfulla budskap som en samling marscherande nazister ger uttryck för när de samlas under sina fanor. Vi ser att polisen dessutom behöver mer kunskap om såväl religion som högtider och symboliskt viktiga platser för att kunna identifiera brott och för att kunna ge korrekta demonstrationstillstånd.

För att någon ska kunna dömas för hets mot folkgrupp krävs att personen sprider ett uttalande eller annat meddelande som hotar eller uttrycker missaktning för en folkgrupp eller annan grupp av personer. För att brottsrekvisiten ska fånga in fler av de situationer där en grupp människor känner sig hotade p.g.a. t.ex. sitt etniska ursprung eller sin religion krävs att lagrummet ses över. Vänsterpartiet vill se över om det är möjligt att brottet även skulle kunna omfatta den kontext och den tid och plats som ett meddelande eller uttalande framförs i på en allmän plats. På så sätt skulle en helhetsbedömning kunna göras så att brottet kan fånga in t.ex. marscherande nazister utan att dessa bär öppet nazistiska symboler på sig eller skriker slagord. En sådan helhetsbedömning skulle t.ex. kunna beakta att alla deltagare är klädda i likadana uniformsliknande kläder, att alla bär skyddssköldar och att organisationen är öppet nazistisk eller annars har ett våldsbejakande antidemokratiskt budskap samtidigt som de marscherar förbi en synagoga.

Vänsterpartiet vill:

- Se en utredning av lagstiftningen om hets mot folkgrupp som bl.a. ska se över om det är möjligt att brottet hets mot folkgrupp även kan omfatta kontexten som ett meddelande framförs i.
- Se utbildningsinsatser för Polismyndighetens anställda om hetslagstiftningens och ordningslagens koppling till allmänhetens säkerhet och de demokratiska grundvärderingarna samt om våldsbejakande gruppers metoder för att sprida sitt antidemokratiska budskap.

Läs mer:

- Riksdagsmotion 2020/21:387 Ett Sverige fritt från rasism, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/ett-sverige-fritt-fran-rasism_H802387/html#_Toc89759173
- Riksdagsmotion 2020/21:91, Bättre förutsättningar för Polisens arbete, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/battre-forutsattningar-for-polisens-arbete_H80291/html

4.3 Våld i skolan

När hot och våld sker i den svenska skolan, oavsett om det är gentemot lärare eller gentemot elever, ska självfallet åtgärder sättas in av skolledningen. Det är dessutom viktigt att våra lagstiftningar följs av rättsväsendet. Men grundorsakerna till problematiken kommer inte att åtgärdas så länge vi inte har en bättre arbetsmiljö för skolans personal, så länge vi inte har mindre grupper i skolan och så länge vi inte har en elevhälsa som finns där i tillräckligt stor utsträckning för våra elever.

Sociala problem och kränkningar på en skola uppstår inte ur tomma intet – det omgivande samhället och vårdnadshavarna behöver involveras mer och på ett strukturerat sätt i arbetet för att alla elever ska ha en trygg skolgång.

Skolan ska ansvara för att även vårdnadshavarna inkluderas i värdegrundsarbetet. Såväl rektor som personal bör ha en handlingsplikt, inte bara anmälningsplikt, när dessa fått kännedom om att en elev blivit utsatt för kränkande behandling, något som framhållits av Diskrimineringsombudsmannen. Det ska vara tydligt att plikten att anmäla och åtgärda problem inte bara gäller när en elev anser sig utsatt för kränkande behandling – skolan ska göra en egen bedömning av om det inträffade kan vara ett exempel på kränkande behandling eller diskriminering. Men för att kunna göra det behöver lärare och skolledare mer verktyg och resurser. Vi menar att den nuvarande lagstiftningen mot mobbning och kränkande behandling som finns i Sverige måste bli bättre. Lagstiftningen på detta område bör utvecklas ytterligare.

Vänsterpartiet vill:

- Lagstiftningen utvecklas när det gäller mobbning, våld och kränkande behandling i syfte att stärka trygghet och studiero i skolan

Läs mer:

- Riksdagsmotion 2020/21:396 En demokratisk och trygg skola, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/en-demokratisk-och-trygg-skola_H802396

4.4 Rasism inom poliskåren och väktarbolagen

Åtskilliga rasistiska händelser har uppmärksammats inom poliskåren genom åren. Även ordningsvakter och väktare har gjort sig skyldiga till rasism och rasistiskt våld. En kartläggning av Expressen har visat att det inte är ovanligt att anställda inom vaktbolagen har kopplingar till högerextremism.

Rasism inom de aktörer som ska upprätthålla lag och ordning är fullkomligt oacceptabelt. När det uttrycks på detta öppna sätt måste det få tydliga konsekvenser. De som ska upprätthålla lagen kan aldrig få komma undan med att bryta mot den. Utöver de uppenbara kränkningar av människor och deras värdighet som rasismen innebär skadar den förtroendet för polisen och ordningsvakterna samt för samhället i stort, vilket leder till ökad misstänksamhet och i många fall en minskad benägenhet att anmäla brott eller alls ha kontakt med ordningsmakten.

En lösning för att skapa ett tryggt samhälle för alla, där personer inte blir utpekade p.g.a. sitt utseende eller baserat på fördomar, är att ordningsvakter får en längre utbildning. Utbildningen bör lägga mer fokus på diskrimineringsgrunder och konflikthantering. Det bör ställas högre krav för att få förordnandet än att personen inte blivit dömd under en femårsperiod. Trygghet i samhället ska gälla alla, och om ordningsvakter ska ha vissa polisiära befogenheter måste högre krav ställas för att ordningsvakter ska få använda våld. Regeringen har presenterat en utredning om regelverket för ordningsvakter. Vi kommer att ta ställning till förslagen när en proposition läggs fram till riksdagen.

Vänsterpartiet vill:

- Att det ställs högre krav på ordningsvaktens utbildning och att regelverket kring deras befogenheter ses över
- Att Polismyndigheten långsiktigt förstärker mångfaldsarbetet och fördjupa den mångkulturella kompetensen hos myndighetens anställda.

Läs mer:

- Riksdagsmotion Motion 2020/21:91 Bättre förutsättningar för polisens arbete, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/battre-forutsattningar-for-polisens-arbete_H80291/html

5 Frågor och svar

Vad vill ni göra mot diskriminering på bostads- och arbetsmarknaden?

Det måste vara kostsamt att diskriminera, men även förebyggande åtgärder och insatser för att beivra diskriminering behövs. För att komma åt diskrimineringens rötter måste man göra upp med fördomar och bekämpa rasismen. Vi vill bl.a. se en kriskommission mot diskriminering som t.ex. kan se över straffsatser och skadeståndsnivåer i diskrimineringsärenden. Vi driver också en generell politik för rätten till arbete och för byggande av främst hyresrätter som folk har råd att bo i, vilket i sig också bidrar till minskad risk för diskriminering.

Ska vårdtagare kunna välja bort personal för att de har utländsk bakgrund?

Nej, det ska inte vara möjligt. Diskrimineringsombudsmannen menar att det är diskriminering om kommuner tillgodoser hemtjänstmottagares eventuella önskemål om att kunna välja bort personal med utländsk bakgrund, om det kommer till uttryck i arbetsledning eller i samband med rekrytering. Vi delar den uppfattningen.

Vill ni förbjuda rasistiska organisationer?

Vi vill se ett förebyggande arbete och att man använder den lagstiftning som idag finns fullt ut. Vi menar också att man bör se över både Polislagen, Ordningslagen och regler vid demonstrationer. Dessutom måste Polisen och andra myndigheter bli bättre på att skydda utsatta grupper. Det går dock inte att förbjuda eller kriminalisera människors åsikter, hur förkastliga vi än tycker att de åsikterna är. Vi värnar också om föreningsfriheten och vill inte äventyra den genom att förbjuda olika grupper.

Vad vill ni göra åt att poliser visiterar unga killar från orten utan anledning?

Etnisk profilering är olagligt och strider mot både Europakonventionen och grundlagen. Att upprepade gånger utsätts för visiteringar utan någon annan anledning än hudfärg ska inte förekomma. Polisens arbete behöver granskas och myndigheten måste utveckla nya arbetsmetoder. Utöver att det är kränkande för de personer som drabbas direkt, skadar det även samhället i stort genom att tilliten till polisen raseras och att spänningar och motsättningar i samhället späs på ytterligare. Vänsterpartiet anser att personer som drabbats av diskriminering från polisen bör kunna få upprättelse. För detta krävs att diskrimineringslagen ändras så att även polisens åtgärder omfattas av lagen.

Ska det vara tillåtet att bränna koranen eller för nazister att demonstrera utanför en synagoga?

Vi anser att polisen, exv:s i det nu aktuella fallet med koranbränningarna, borde ha utnyttjat möjligheten i ordningslagen att vägra demonstrationstillstånd. Alternativt kunde demonstrationstillstånd meddelats men för andra mindre centrala platser. Det är problematiskt att personer använder yttrandefriheten med det uttalade syftet att kränka och provocera fram våldshandlingar. Tryck- och yttrandefriheten finns i grunden till för att vi ska kunna ha ett fritt åsiktsutbyte. Vi är därför öppna för att se om det är möjligt att införa ytterligare skärpningar i ordningslagen. Men ändringarna får inte inskränka den i grundlagsskyddade demonstrationsfriheten eller yttrandefriheten.

Hur vill ni rusta upp förorterna?

Vänsterpolitik handlar om att göra andra prioriteringar än marknaden. De senaste årtiondena har det offentliga ofta varit först med att lämna landsbygd och förorter åt sitt öde. Så har både socialdemokratiska och borgerliga regeringar drivit på de geografiska klyftorna. Vi vill bl.a. se fler billiga hyresrätter som vanligt folk har råd med, levande förortscentrum, att det finns vårdcentraler och annan samhällsservice där människor bor och en fungerande kollektivtrafik.

Hur ser ni på manlig omskärelse?

Vänsterpartiet anser att en åldersgräns bör införas så att omskärelse som inte är medicinskt motiverad endast får utföras på personer över 18 år. Vi slår vakt om individens självklara rätt att slippa omotiverade medicinska ingrepp.

Ska trossamfund kunna tvingas att viga samkönade par?

Ja, vigselrätten delegeras av staten och är därför en form av myndighetsutövning. Det ska inte vara möjligt att diskriminera par utifrån kön.

Hur ser ni på religionsfrihet?

Religions- och övertygelsefrihet är en grundläggande och universell mänsklig rättighet. Religions- och övertygelsefrihet innebär en rätt till religion för varje människa, en grundläggande rättighet att kunna utöva och manifesteras sin tro på sina egna villkor. Men religions- och övertygelsefrihet innebär också en rätt att som enskild individ inte bli påtvingad en religiös övertygelse eller religiösa uttryck.

Vad tycker ni om religiösa friskolor?

Religiösa friskolor, liksom andra fristående skolor, gör att elever med olika bakgrund mer sällan möts i en gemensam skola. Det förstärker segregationen. I en demokrati ingår varje individs rätt att välja livsåskådning och utöva den. Religiös eller annan ideologisk påverkan ska därför inte förekomma i skolan, oavsett om det handlar om obligatoriska eller frivilliga inslag i utbildningen. Därför vill vi avveckla systemet med bland annat religiösa fristående skolor och erbjuda andra goda alternativ.

Religionsfrihet i skolan då?

Barn har rätt till religionsfrihet precis som vuxna. Varje individ har själv rätt att välja livsåskådning och utöva den. Alla skolor måste kunna garantera elevers rätt till religionsfrihet i enlighet med barnkonventionen.

Ska det vara tillåtet med böneutrop?

Ja. Vänsterpartiet är för religionsfrihet; vi är inte emot varken kyrkklockor eller böneutrop.

Hur ska man bekämpa hedersvåld?

Hedersrelaterat våld och förtryck har, liksom mäns våld mot kvinnor i övrigt, generellt sin grund i kön, sexualitet, makt och kulturella föreställningar om dessa. Det är inte kopplat till en viss religion eller kultur. Utbildning om hedersrelaterat våld behövs i de yrkeskårer som möter människor som är utsatta. Det bör också nogt utredas om dagens lagstiftning om till exempel grov fridskränkning räcker när våldet är en del av ett systematiskt förtryck.

Vad tycker ni om LVU och att Socialstyrelsen kan omhänderta barn? (*Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga)?*

Principen om barnets bästa ska vara vägledande för socialtjänstens arbete. Att tvångsomhänderta barn och unga är ett stort ingrepp i en persons och familjs liv och ska aldrig göras utan god grund. Men ibland är det nödvändigt ur en skyddsaspekt då barn och unga har rätt till omvårdnad och trygghet och ska skyddas från alla former av våld och vanvård. Detta ska ske på icke-diskriminerande grunder. Vi anser samtidigt att samhället ska ge stöd åt föräldrar i den mån det går. Vi tar alltid barnets parti, i det avseendet går varken föräldrars eller placeringsfamiljers behov före. För att stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten vill vi att lagen ändras för att bli en heltäckande rättighetslagstiftning.

